

Līdzfinansē
Eiropas Savienība

Nacionālais
attīstības plāns

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Dabā balstīti risinājumi pilsētu klimata noturības uzlabošanai: LATESTadapt projekta pieeja un citu valstu piemēri

Attīstības plānotāju un projektu ekspertu mācības
«Pilsētvides kvalitāte un ilgtspējīgas publiskās ārtelpas attīstība»
Liepāja, 02.11.2023

Līdzfinansē
Eiropas Savienība

Valsts reģionālās
attīstības aģentūra

REPUBLIC OF ESTONIA
MINISTRY OF THE ENVIRONMENT

Anda Ruskule
Baltijas Vides Forums

Saturs

- ❖ Zaļā infrastruktūra (ZI) un dabā balstītie risinājumi (DBR)
- ❖ LATESTadapt projekta pieeja pilsētu ZI un DBR plānošanā
- ❖ DBR piemēri

Zaļā infrastruktūra – definīcijas

Zaļā infrastruktūra ir *“stratēģiski plānots pilnīgi vai daļēji dabisku teritoriju tīkls kombinācijā ar citiem vides objektiem, kas ir izveidots un tiek pārvaldīts, lai sniegtu plašu ekosistēmu pakalpojumu klāstu. Tas ietver zaļās zonas (vai zilās, ja attiecas uz ūdens ekosistēmām) un citus fiziskus elementus sauszemes (tostarp piekrastes) un jūras teritorijās.” (Eiropas Komisija, 2013)*

Urbānā zaļā infrastruktūra:

*«Zaļā infrastruktūra pilsētu teritorijās ir ar veģetāciju klātās zaļās virsmas, piemēram, parki, koki un nelieli meži, pļavas, kā arī privātie dārzi vai kapsētas. Tie visi veicina bioloģisko daudzveidību, apputeksnētāju, oglekļa dioksīda piesaistīšanu, aizsardzību pret plūdiem un pārmērīgu karstumu.»
(Eiropas Vides aģentūra, 2021)*

- Visa veida zaļās teritorijas, ietverot parkus, dārzus, pagalmus, zaļos jumtus u.c. zaļos elementus:
- Dabiskas izcelsmes zaļie un zilie resursi pilsētvidē, kuriem piemīt ekoloģiska vērtība un funkcijas

Dabā balstītie risinājumi (DBR)

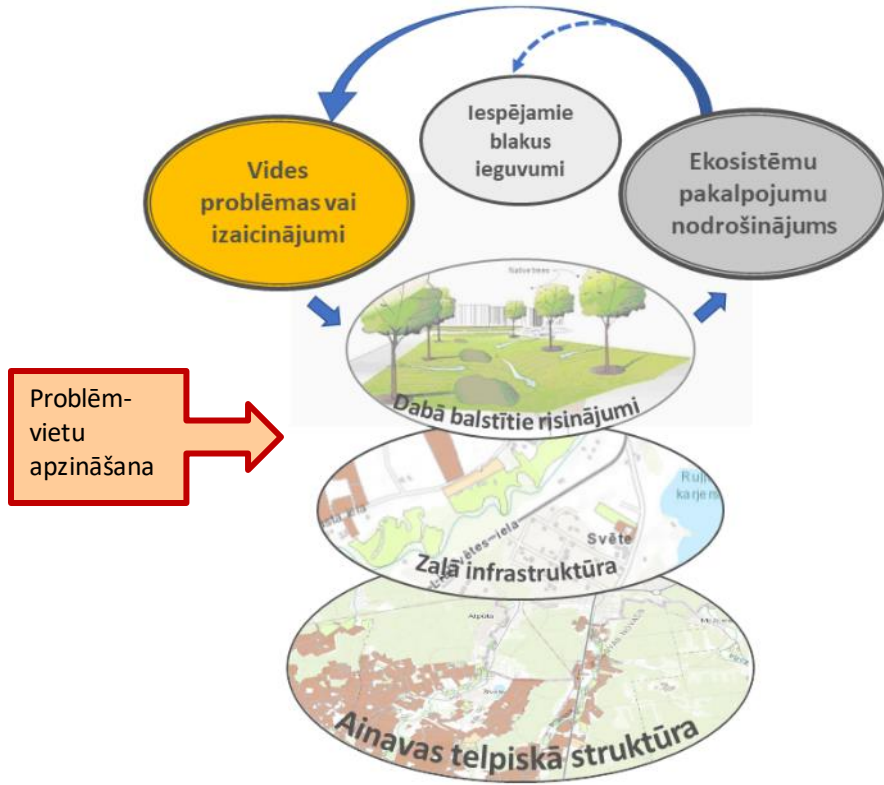

Avots: IUCN

DBR - pasākumi sabiedrības izaicinājumu pārvarēšanai, kas izmanto, atdarina vai iedvesmojas no dabas procesiem un vienlaicīgi sniedz ieguldījumu bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un cilvēku labklājībai:

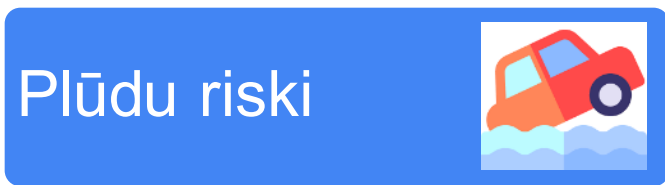
- **Saimniekošanas prakses pielāgošana vai maiņa** veicinot dabas procesus: *ekstensīva zālāju apsaimniekošana, buferjoslas, zālāju joslas, permakultūra;*
- **Dabisku ekosistēmu atjaunošana:** *mitraines, palienes, ilggadīgie zālāji;*
- **Jaunu ekosistēmu veidošana vai inženiertehniskas konstrukcijas**, kas izmanto vai sekmē dabas procesus: *mākslīgas mitraines.*

ZI & DBR plānošanas pieeja

DBR klimata pārmaiņu radīto seku mazināšanai

...

Dabas funkcijas

Ūdens plūsmas aizturēšana un infiltrācijas sekmēšana

Risinājumi

- ūdens caurlaidīgie segumi
- mitraines, paliņu pļavas
- ievalkas, grāvīši
- lietus dārzi

Karstuma salu efekta mazināšana, paplašinot zaļās-zilās virsmas un noēnojumu

- apstādījumu paplašināšana, izvēloties piemērotas augu sugas
- parkleti, augtās dobes, lietus dārzi
- zaļie jumti un sienas

Par LIFE LATESTadapt projektu

Projekta nosaukums: «**Dabā balstītu un viedo risinājumu portfeļa izstrāde un demonstrēšana pilsētu klimata noturības uzlabošanai Latvijā un Igaunijā**»

Partneri: Viimsi (vadošais), VARAM, TalTech, RTU, VRI, BEF-LV, BEF-EE, Baltijas Krasti, Nordic Botanical, Rīga, Cēsis, Valmiera, Haapsalu, Võru, Rakvere, Narva

Īstenošanas laiks: 09/2022-08/2027

Vispārīgais mērķis: palielināt Igaunijas un Latvijas pilsētu teritoriju noturību pret ekstremāliem laikapstākļiem

BEF-LV vada darba paku “***Dabā balstītu risinājumu integrēšana pilsētu klimata noturīgā plānošanā***”.

Tās uzdevumi:

1. Zaļās infrastruktūras un ekosistēmu pakalpojumu kartēšana Rīgā, Cēsīs un Valmierā: Sep.2022.- Feb.2024
2. Dažādu DBR piemērotības izvērtējams apzinātajās problēmvietās: Sep.2023.- Aug.2024
3. Kopīga risinājumu izstrāde ZI uzlabošanai, iesaistot sabiedrību un citas ieinteresētās puses: Marts 2024. - Feb. 2025
4. DBR uzturēšanas protokolu izstrāde: Sept. 2024. - Aug. 2025
5. Zaļināšanas plānu izstrāde un apstiprināšana trīs Latvijas pilsētām: Marts 2025. - Aug. 2026

LIFE LATEST adapt pieeja zaļās infrastruktūras plānošanā

Kartēšana

Vērtēšana un prioritizācija

Risinājumi

Biofizikālā kartēšana:

- zemes segums un lietojuma veidi
- sugu un dzīvotņu izplatība
- vidi regulējošie un apgādes ekosistēmu pakalpojumi

Sociālā kartēšana (aptaujas):

- kultūras ekosistēmu pakalpojumi

Zaļās infrastruktūras:

- nodrošinājums
- stāvoklis
- iztrūkumi / problēmvietas

Sabiedrības piešķirtā
vērtība / pieprasījums

Zaļās infrastruktūras
uzturēšanā un
aizsardzība

Zaļās infrastruktūras
atjaunošana

DBR vides problēmu
mazināšanai

Sabiedrības iesaiste

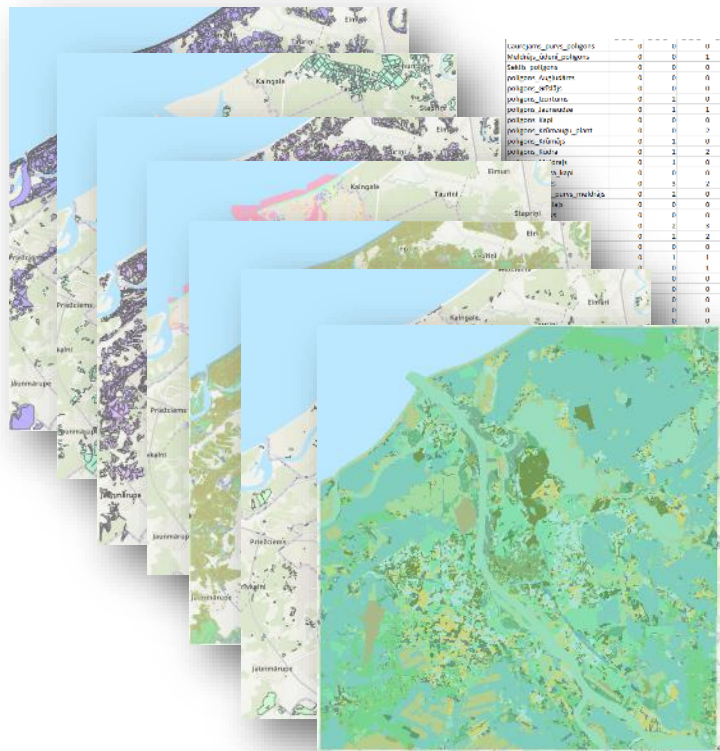

ZI kartēšana

Pamatdati

Ekspertu vērtējuma matrica

Ekosistēmu pakalpojumu kartes

lauvasime_suns_lokators	0	0	0	4	5	3	0	1	3	3	5
meklains_obens_lokators	0	0	1	2	2	2	2	2	2	2	3
salma_lokators	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
pakozons_Aucslidene	0	0	0	0	0	3	3	3	3	3	3
pakozons_aptaps	0	0	0	4	6	4	3	1	4	2	4
pakozons_lokslans	0	2	0	3	3	3	3	1	2	5	1
pakozons_Jaunmalne	0	1	1	2	2	3	3	3	3	2	2
pakozons_kanals	0	0	0	2	3	3	3	1	1	1	1
pakozons_kermozags_kvarn	0	0	0	3	3	3	3	4	4	3	1
pakozons_kermozags	0	3	0	3	3	3	3	3	3	2	2
pakozons_knats	0	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1
pakozons_knats2	0	1	0	0	2	4	4	3	4	5	3
pakozons_knats3	0	1	0	0	1	4	4	3	3	4	5
pakozons_knats4	0	1	0	0	1	4	4	3	3	4	5
pakozons_knats5	0	1	0	0	1	4	4	3	3	4	5
pakozons_knats6	0	1	0	0	1	4	4	3	3	4	5
pakozons_knats7	0	1	0	0	1	4	4	3	3	4	5
pakozons_knats8	0	1	0	0	1	4	4	3	3	4	5
pakozons_knats9	0	1	0	0	1	4	4	3	3	4	5
pakozons_knats10	0	1	0	0	1	4	4	3	3	4	5
pakozons_knats11	0	1	0	0	1	4	4	3	3	4	5
pakozons_knats12	0	1	0	0	1	4	4	3	3	4	5
pakozons_knats13	0	1	0	0	1	4	4	3	3	4	5
pakozons_knats14	0	1	0	0	1	4	4	3	3	4	5
pakozons_knats15	0	1	0	0	1	4	4	3	3	4	5
pakozons_knats16	0	1	0	0	1	4	4	3	3	4	5
pakozons_knats17	0	1	0	0	1	4	4	3	3	4	5
pakozons_knats18	0	1	0	0	1	4	4	3	3	4	5
pakozons_knats19	0	1	0	0	1	4	4	3	3	4	5
pakozons_knats20	0	1	0	0	1	4	4	3	3	4	5
pakozons_knats21	0	1	0	0	1	4	4	3	3	4	5
pakozons_knats22	0	1	0	0	1	4	4	3	3	4	5
pakozons_knats23	0	1	0	0	1	4	4	3	3	4	5
pakozons_knats24	0	1	0	0	1	4	4	3	3	4	5
pakozons_knats25	0	1	0	0	1	4	4	3	3	4	5
pakozons_knats26	0	1	0	0	1	4	4	3	3	4	5
pakozons_knats27	0	1	0	0	1	4	4	3	3	4	5
pakozons_knats28	0	1	0	0	1	4	4	3	3	4	5
pakozons_knats29	0	1	0	0	1	4	4	3	3	4	5
pakozons_knats30	0	1	0	0	1	4	4	3	3	4	5
pakozons_knats31	0	1	0	0	1	4	4	3	3	4	5
pakozons_knats32	0	1	0	0	1	4	4	3	3	4	5
pakozons_knats33	0	1	0	0	1	4	4	3	3	4	5
pakozons_knats34	0	1	0	0	1	4	4	3	3	4	5
pakozons_knats35	0	1	0	0	1	4	4	3	3	4	5
pakozons_knats36	0	1	0	0	1	4	4	3	3	4	5
pakozons_knats37	0	1	0	0	1	4	4	3	3	4	5
pakozons_knats38	0	1	0	0	1	4	4	3	3	4	5
pakozons_knats39	0	1	0	0	1	4	4	3	3	4	5
pakozons_knats40	0	1	0	0	1	4	4	3	3	4	5
pakozons_knats41	0	1	0	0	1	4	4	3	3	4	5
pakozons_knats42	0	1	0	0	1	4	4	3	3	4	5
pakozons_knats43	0	1	0	0	1	4	4	3	3	4	5
pakozons_knats44	0	1	0	0	1	4	4	3	3	4	5
pakozons_knats45	0	1	0	0	1	4	4	3	3	4	5
pakozons_knats46	0	1	0	0	1	4	4	3	3	4	5
pakozons_knats47	0	1	0	0	1	4	4	3	3	4	5
pakozons_knats48	0	1	0	0	1	4	4	3	3	4	5
pakozons_knats49	0	1	0	0	1	4	4	3	3	4	5
pakozons_knats50	0	1	0	0	1	4	4	3	3	4	5

Bioremidācija

Filtrācija/akumulācija

Smaku mazināšana

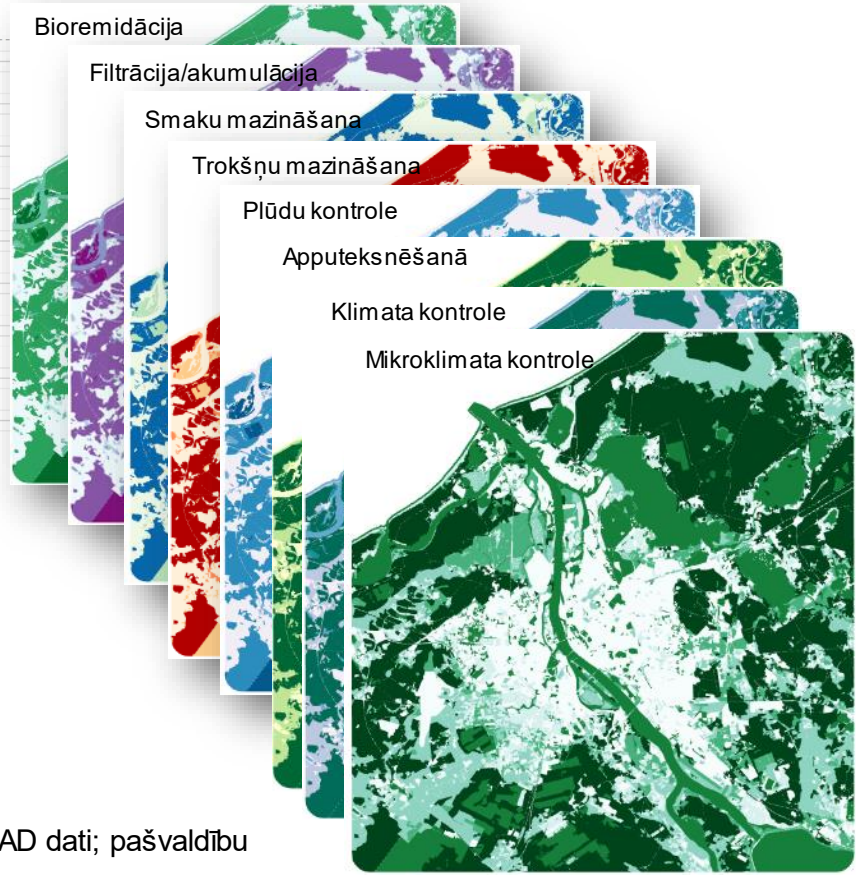
Trokšņu mazināšana

Plūdu kontrole

Apputekšanās

Klimata kontrole

Mikroklimata kontrole

Izmantotie datu slāņi:

Klasificēti tālpētes dati; topogrāfisko karšu dati; Meža valsts reģistra dati; LAD dati; pašvaldību TP dati; Biotopu kartēšanas dati

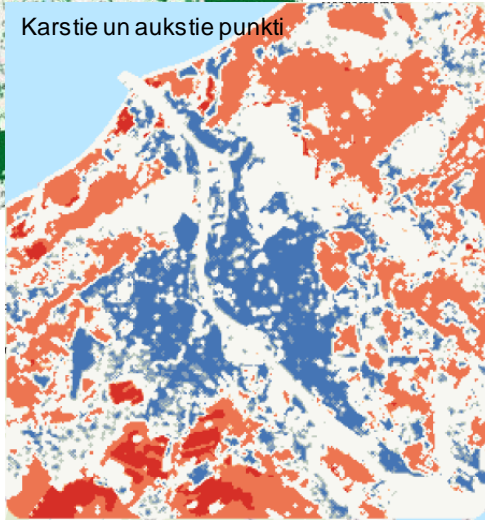
ZI vērtēšana

ZI stāvoklis

Problēmorientēts EP svērums

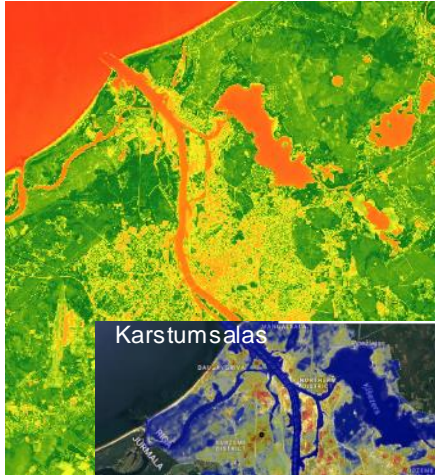

Karstie un aukstie punkti

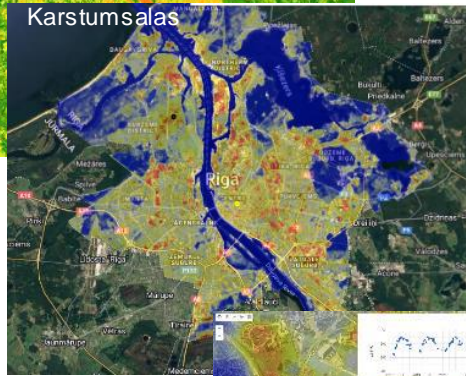

Problēmvietas

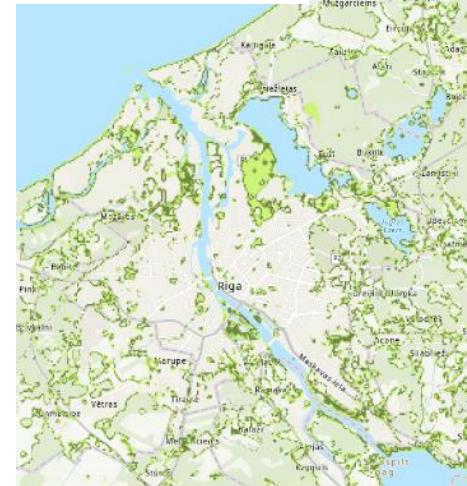
10 gadu vasaras NDVI mediāna

Karstumsalas

Prioritizācija

DBR piemēri

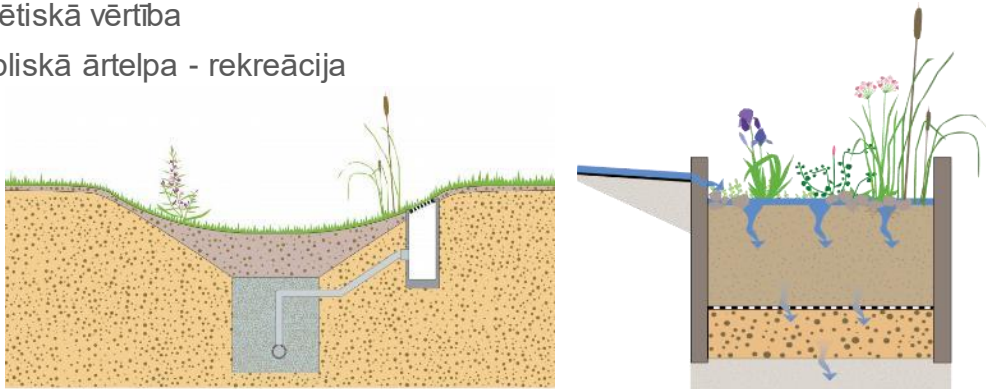
Lietus ūdeņu regulēšana

Bio-ievalkas:

ar veģetāciju klātu reljefa padziļinājumi/grāvīši, kas savienoti ar infiltrācijas slāni vai drenu sistēmu

leguvumi:

- lietus ūdeņu noteces palēnināšana,
- piesārņojuma mazināšana
- bioloģiskā daudzveidība
- karstuma mazināšana
- estētiskā vērtība
- publiskā ārtelpa - rekreācija

© atelier GROENBLAUW, Marlies van der Linden (pēc: Boogaard et al, 2006)

Rīga, TC «Spice», avots: J. Kondratenko, G93

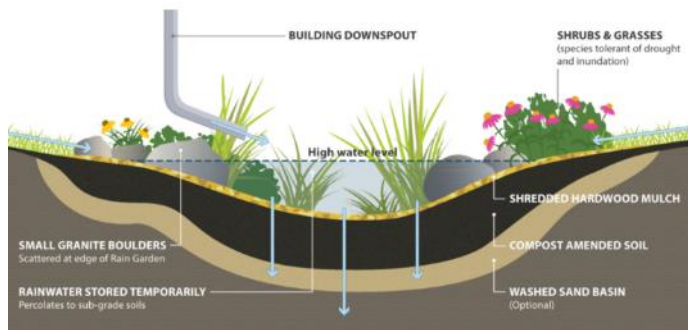
Hannover, Germany © Atelier Dreiseitl

Lietus ūdeņu regulēšana

Lietusdārzi: No vietējām augu sugām veidoti apstādījumi reljefa padziļinājumos vai dobēs, kuros tiek uztverti un infiltrēti lietus ūdeņi no jumtiem un ietvēm

leguvumi:

- lietus ūdeņu aizturēšana un infiltrācija
- lietus ūdens izmantošana augu laistīšanai
- bioloģiskā daudzveidība
- estētiskā vērtība/ publiskā ārtelpa
- karstuma mazināšana

© Save Tarrant Water

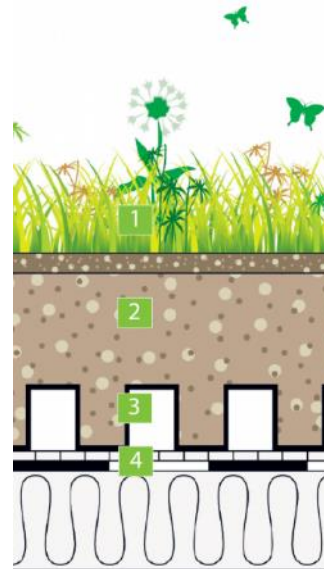

Karstuma mazināšana

Zaļās sienas un jumti

leguvumi:

- karstuma mazināšana
- ēku energoefektivitāte
- lietus ūdeņu aizturēšana
- bioloģiskā daudzveidība
- estētiskā vērtība - publiskā ārtelpa
- pārtikas ieguve

- 1 – veģetācija
- 2 – augsnes substrāts
- 3 – filtrācijas slānis
- 4- drenāžas un aizsargslānis

Ekstensīvs zaļais jumts

Intensīvs zaļais jumts © Optigroen

Zaļā siena Madridē, Foto: R. Kred

LIFE LATESTadapt demo piemēri: Rīga

Demo vieta: Tērbatas iela, Bruņinieku iela, Aku iela

Mērķis: siltuma salas efekta mazināšana un lietus ūdeņu apsaimniekošana

- **Plānotie risinājumi:**

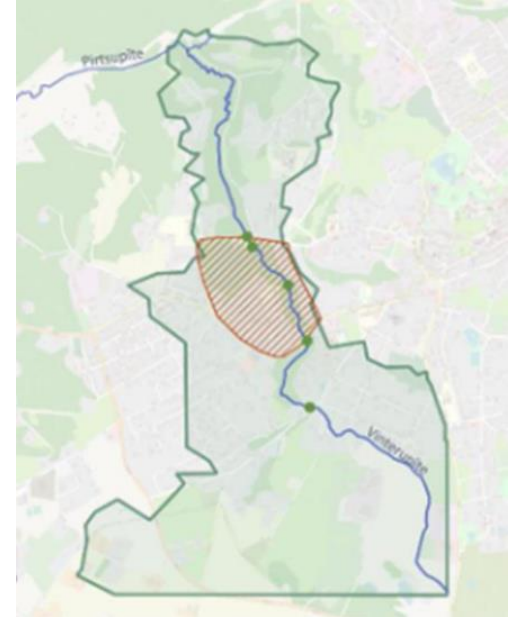
- Zaļās sienas - N. Draudziņas un Rīgas 40.vidusskolas)
- Zaļais jumts - N. Draudziņas vidusskola
- Lietus dārzi - N. Draudziņas vidusskolas iekšpagalms
- Mazie risinājumi (zaļie parkleti, filtrējošās joslas, apstādījumi) Tērbatas ielā

LIFE LATESTadapt demo piemēri: Cēsis

Demo vieta: Vintergrava, platība ~10 ha

- **Mērķis:** Noteces samazināšana un ūdens kvalitātes uzlabošana
- **Plānotie risinājumi:**
  - hidroloģiskā modeļa izveide un plūdu modelēšana;
  - upes gultnes sanācija un pielāgoti apstādījumi piesārņojuma mazināšanai
  - DBR lietus ūdeņu novadīšanai un uzkrāšanai

LIFE LATESTadapt demo piemēri: Valmiera

Demo vieta: stāvlaukums Čempionu ielā 1, platība 0,8 ha

Mērķis: lietus ūdeņu apsaimniekošana un karstuma salas efekta mazināšana

Plānotie risinājumi:

- lietus ūdens akumulācijas/filtrācijas sistēmas ar pazemes kasetēm, baseiniem, uzbērumiem
- lietus ūdeņu kanalizācijas izplūdes attīrīšanu, izmantojot mitrzemes/ filtrācijas laukus
- zaļās saliņas siltuma salas efekta mazināšanai;
- reāllaika ūdens regulēšana, izmantojot vārstu nokrišņu tīkla lejtecē

LIFE LATESTadapt demo piemēri Igaunijā

Võru: plūdu mazināšana, veidojot kanalizācijas un lietus ūdeņu sistēmu, plānotā biznesa parka (Võrusoo) teritorijā, lietus ūdeņi vispirms tiks izmantoti jaunajiem uzņēmumiem un pēc tam novirzīti uz Tamulas ezeru

Narva: drenāžas sistēmas izveide mazdārziņu teritorijā, savācot, akumulējot un attīrot drenāžas un lietus ūdeņus ugunsdzēsēju, irigācijas un mājsaimniecību vajadzībām

Haapsalu: piekrastes zālāja atjaunošana vides stāvokļa uzlabošanai Tagalahtas līča apkārtnē, DBR tiks izmantoti plūdu risku mazināšanai no jūras un lietus ūdeņus aizturēšanai no pilsētas

Rakvere: caurtekas tīrīšana un pārveidošana veidojot atvērtu savienojumu starp grāvi un dīķi, kas mazinās plūdu riskus

Viimsi: lietus ūdens savākšanas tvertnes izveide, kas savienots mītrzemi ar ielas lietus ūdens maģistrālo cauruli

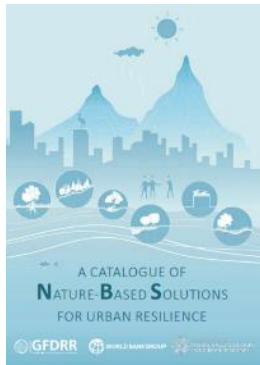
DBR risinājumu katalogi un piemēri:

<https://urbangreenbluegrids.com/measures/>

<https://www.urbangreenup.eu/solutions/>

World Bank, 2021. A Catalogue of Nature-based Solutions for Urban Resilience

<https://documents1.worldbank.org/curated/en/502101636360985715/pdf/A-Catalogue-of-Nature-based-Solutions-for-Urban-Resilience.pdf>

Paldies par uzmanību!

Līdzfinansē
Eiropas Savienība

Valsts reģionālās
attīstības aģentūra

REPUBLIC OF ESTONIA
MINISTRY OF THE ENVIRONMENT